

zafias ügyéért anyagi áldozatokat is hoztak. Gróf Bánffy György gubernátor (kormányzó) 400, gróf Bethlen Sándor 100, báró Wesselényi Miklós 300 forintot adott mindjárt a kezdet kezdetén, gróf Rhédey Mihályné pedig ugyanakkor teljesen díjtalanul engedte át háza nagy termét a játékszín céljaira. A Szén uccabeli (később Jókai ucca) Rhédey-ház volt Kolozsvárott az első játszóhely. 1793 szeptember 15-én Kótsi Patkó János vette át az igazgatást. Ő a főtéren állott Pataki Sámuel-féle ház emeleti nagy termét bérelte ki és felszereltette két sor páhollyal. Kótsi Patkó úgy a játék, mint a műsor tekintetében emelte a színvonalat. Ő kezdte a Shakespeare-előadásokat: „Romeo és Julia”. Bem. 1794 január 9. „Hamlet”. Bem. 1794 január 27. „Othello”. Bem. 1794 márc. 24. „Makrancos hölgy”. („Második Gaszner, v. a' megzabolázott feleslő” c. alatt.) Bem. 1800 stb. Ezek voltak az első magyarnyelvű Shakespeare-előadások s a pesti úttörők egyedül csak „Lear királyt” játszották előbb, mint a kolozsváriak. Pesten, illetve Budán „Szabolcs vezér” c. alatt 1795 szept. 22-én játszották a darabot, míg Kolozsvárott „Lear király” címen 1811 ápr. 4-én. Míg Kótsi Patkó János a művészi színvonal emelésén dolgozott, ugyanakkor az 1794-iki erdélyi országgyűlés is behatóan foglalkozott a játékszín ügyével. Határozatba ment egy állandó kolozsvári magyar színház építése, melynek költségeire országos gyűjtés engedélyeztetett. Továbbá Fritsi Fekete Ferenc indítványára az országgyűlés egy „theatrális commissió”-t választott a színház élére, melynek elnöke az idősb báró Wesselényi Miklós lett, tagjai pedig ifj. gróf Bethlen Balázs, Fritsi Fekete Ferenc, akik mellé a főkormányzó gróf Teleki Lajost és Ferencet küldötte ki. Így került az idősb Wesselényi az erdélyi magyar színészet élére, melynek nemcsak szigorú intendása lett, hanem egyszersmind bőkezű patrónusa is. Ellentmondást nem tűrő szigorával véget vetett a viszályoknak, melyek addig meg-megzavarták a színjátszó társaság működését, gavalléros bőkezűségével pedig emelte a társulat anyagi helyzetét, de egyúttal művészi színvonalát is. Az erdélyi játékszín minden tekintetben felvirágzott az ő keze alatt, s ezt első sorban nagy ügybuzgóságával és nem kisebb áldozatkészségével érte el. (1794-től 1809-

ben bekövetkezett haláláig körülbelül 20.000 pengő forintot — tehát abban az időben rendkívüli nagy összeget költött az erdélyi színészetre.) Legnagyobb érdeme, hogy behozta az úgynevezett *vándor-rendszert* és hogy megnövekedett színjátszó csapatának a felét átadta nagy Magyarországnak, hogy ott az 1796-ban feloszlott Kelemen-féle színtársulat hiányát pótolják. A vándor-rendszer abból állt, hogy a társulat csak a téli hónapokban játszott Kolozsvárt, az év többi részében pedig sorra látogatták az erdélyi városokat, melyekben Wesselényi „filiális commissió”-kat (szinügyi bizottságokat) szervezett köteleességükévé tévén a társulat ügyeinek előmozdítását. Wesselényi egyes magyarországi városokban is létesített ilyen filiális commissiókat, így első sorban Debrecenben és Nagyváradon, az elsőt különösen híres vásárjai, az utóbbit fűrdői révén tartotta megfelelő nyári állomásnak. Tehát Wesselényi érdeme, hogy Debrecen 1798 június 18-ától, Nagyvárad pedig 1798 augusztus 26-ától datálhatja magyar színészetének kezdetét. Nem önálló színtársulata volt még ekkor a két városnak, hanem a kolozsvári játszótársaság kereste fel őket a nyári hónapok idején s ebbe a nyári útba Wesselényi később (1801-ben) bekapcsolta Miskolcot, sőt 1803-ban Szegedet is. Ebben az időben tehát a kis Erdély adta a magyarországi részeknek is a színészeket. S ez a vándor-rendszer az akkori viszonyok között a lehető legjobbnak bizonyult, hiszen nem volt egyetlen egy városunk sem az egész országban, amely állandó otthont tudott volna nyújtani egy jól megszervezett magyar játszótársaságnak. Kicsi volt erre Kolozsvár is, sőt Pest is. A vándorrendszer tehát a viszonyok helyes megismeréséből önként adódott, mint egyedüli életképes megoldás.

A kolozsvári játszótársaság időközben oly népes lett, hogy 1806-ban Wesselényi ketté választotta azt. Az egyik rész Erdélyben maradt, a másikat pedig Ernyei Mihály vezetésével véglegesen kitelepítette a magyarországi részekre, hogy ott apostolkodjanak a magyar nyelv és nemzeti eszme érdekében. Ezzel a nagyjelentőségű eseménnyel Kolozsvár az egész magyar színészet irányítását a kezébe ragadta. Az Erdélyből véglegesen kijött színjátszók előbb Debrecenbe, innen Szegedre, majd